# תבא

**א. בנוגע צו מצות בכורים, וואס „הבכורים טעונין כלי״[1], זאגט דער רמב״ם[2]: הביאם בכלי מתכות נוטל הכהן הבכורים וחוזר הכלי לבעליו ואם הביאם בכלי ערבה וחלף[3] וכיוצא בהן הרי הבכורים והסלים לכהנים.**

דאַרף מען פאַרשטיין: דער מקור פון דעם דין איז (ווי מפרשים צייכענען אַן) די משנה אין בכורים[4] „העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והבכורים ניתנין לכהנים״. און פון דער משנה לערנט די גמרא[5] אַרויס — „מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא דתנן עשירים כו׳ והעניים כו׳ הסלים וה־בכורים נותנים[6] לכהנים״.

**פון דעם איז משמע בפשטות, אַז דער חילוק צווישן „קלתות של זהב״ און „סלי נצרים״ וועגדט זיך אין דעת הנותן: ווי־באַלד אַז ע״ד הרגיל פלעגן די עשירים ברענגען די ביכורים אין טייערע כלים „של כסף ושל זהב״, האָבן די נותנים ניט געהאַט בדעה אַוועקצוגעבן די טייערע כלים — ווי רש״י זאָגט מפורש[7] „וה־עשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן״, בפשטות צוליב זייער טייערקייט — און דערפאַר געהערן זיי צו די בעלים: משא״כ די עניים, וועלכע ברענגען די ביכורים אין כלים פון „סלי נצרים״ (ווייל אין ידם משגת צו טייערע כלים), האָבן זיי אין זינען אַוועקצוגעבן אויך די כלים — און דעריבער באַלאַנגען אויך די „סלים״ צו די כהנים. ואתי שפיר וואס די גמרא ברענגט דערפון א ראי׳ צום כלל „דאמרי אינשי בתר עניא אזלי עניותא״, אַז צוליב דעם וואָס ער איז אַן**

---

1) לשון הרמב״ם הל׳ בכורים פ״ג ה״ז — מספרי פרשתנו כו, ב.

2) שם ה״ח.

3) במשנה וספרי (דלקמן) ליתא. — הלשון „חלף״ נמצא גם ברמב״ם הל׳ בכורים כאן בהלכה שלפנ״ז••. וכן בהלכות (כמצויין בקונקורדנציא לס׳ משנה תורה): שבת פ״ו ה״ח; סוכה פ״ה ה״ד וה״ו; מאכלות אסורות פי״א הכ״ג; כלים פ״א הי״ג, פכ״ה הי״ג. ומקורו במשנה כלים פי״ז מי״ו, תוספתא סוכה פ״א, ז (ובסוכה כ, א לגירסת הר״ח), תו״כ מצורע (טו, ד). וראה סוכה לד, א. ערוך ערך חלף (הב׳).

•) אולי הייתה כן בגירסת הרמב״ם במשנה, או בספרי. — העירוני ז״ע אשר בפיה״מ הוצאת קאפח שכותב שהעתיק נוסח המשנה מכת״י הרמב״ם — הגירסא היא כלפנינו, וגם מפירוש המשנה שם משמע לכאורה שלא גרס תיבה זו במשנה (שהרי העתיק בפירושו לשון המשנה „ערבה קלופה״ ולא כתב „וחלף״). וכן בכל שינויי נוסחאות דמשניות (הן שנדפסו על גליון המשניות וכן ב„משנה עם שינויי נוסחאות״ (ירושלים, תשל״ה)) לא הובאה גירסא כזו (ולא בראשונים).

ואולי אפ״ל שבהיד צ״ל „בכלי ערבה קלופה״ ועפ״ז בטלה ג״כ השאלה למה השמיט הרמב״ם תיבה זו בחיבורו. — ולהעיר **דבכת״י** הרמב״ם בחיבורו חילוק החיבות „קלופה״ ו„חלף״ קטן משבדפוס או משבכת״י אחרים ובפרט אשכנזים.

ויש להוסיף: יתכן דגם זה שבהלכה הקודמת נמצא ברמב״ם הלשון „וחלף״ (ראה פנים הערה) גרם לטעות המעתיק בהלכה זו.

••) ובמקור ההלכה (תוספתא בכורים פ״ב, ח. ירושלמי בכורים פ״ג ה״ה) איתא רק הדין שצריכים להפסיק בין המינים ב„דבר אחר״, בלי פירוט הדוגמאות (שברמב״ם) „כגון הוצין וחלף כו׳״.

4) פ״ג מ״ח.

5) ב״ק צב, סע״א.

6) ולא כבמשנה „ניתנין״. וראה לקמן הערה 19 ובשוה״ג.

7) ב״ק שם ד״ה הסלין.

עני ברענגט ער די ביכורים אין „סלי נצרים" — איז „אזלי עניותא" — וואס אויך די „סלים" בלייבן ביים כהן.

דער רמב"ם אבער איז מדגיש דעם חילוק צווישן „כלי מתכות" און „כלי ערבה", ניט דערמאָנענדיק דעם אונטערשייד צווישן עשיר און עני — איז דערפון משמע, אז לדעת הרמב"ם איז דאס ניט תלוי אין דעת הנותן [וואס וועגדט זיך אין דער טייערקייט אדער ביליקייט פון די כלים, ובפרט אז „כלי מתכות" קען אויך זיין אזא וואס האט ניט קיין גרויסע שווי[8]], נאר דער חילוק איז פארבונדן מיטן סוג הכלי כשלעצמו — צי דאס איז א „כלי מתכות" אדער „כלי ערבה וחלף".

וא"כ הוא צ"ל לפי שיטת הרמב"ם, אז דאס וואס די גמרא זאגט דעם מקור צום כלל „דאמרי אינשי בתר עניא וכו'", פון דער משנה אין ביכורים „עשירים מביאין כו'" — מיינט עס (ניט דערפאר וואס ביי א כלי של עני איז דעת הנותן צו געבן די כלי צום כהן, נאר) פון דעם מסובב פון דער הלכה: אן עני כרגיל ברענגט אין „כלי נצרים", און אזא מין כלי דארף בלייבן ביים כהן.

— וצריך ביאור בדעת הרמב"ם.

ב. אויפן פסוק[9] „ולקח הכהן הטנא מידך" שטייט אין ספרי: מכאן אמרו העשירים מביאים ביכורים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה וסלים ניתנים לכהנים לזכות[10] מתנה לכהנים.

לערנען מפרשים[11] דעם פירוש בדברי הספרי: פון דעם וואָרט „הטנא", וואס לכאורה איז ער איבעריק, לערנט מען אפ אז דער דין „ולקח הכהן" (און ס'ווערט זיינע) איז דוקא „כשהוא טנא, סל בעלמא"[12], משא"כ אויב ס'איז א „כלי מתכות" וכיו"ב.

און דער טעם הדבר איז „לזכות מתנה לכהנים", ווי דער תוס' יו"ט איז מבאר[13]: היות אז די ביכורים־פירות פון די עניים זיינען „מעט", דעריבער האט מען מתקן געווען אז אן עני זאל אוועקגעבן אויך דעם סל, וואס „עם הסל יהי' נחשב מתנה"[14].

ס'איז אבער מובן אז מ'קען אזוי ניט לערנען אין דעת הרמב"ם, וואָרום לפ"ז איז דאָך דאס תלוי בעיקר (ניט אין דער כלי אין וועלכער מ'ברענגט די בכורים, נאר) אין כמות הפירות וואס מען ברענגט לביכורים — און דאס וועגדט זיך ווידער אין דעם חילוק צווישן עשירים און עניים — בעת אז דער רמב"ם איז נאר מחלק, כנ"ל, בין סוגי הכלים עצמם און ניט דעם חילוק בין עניים ועשירים אין כמות הפירות וועלכע געפינען זיך אין די כלים.

ג. וי"ל דעם ביאור בזה:

דעם גדר החיוב פון נתינת הסל צו די

---

8) להעיר שבפיהמ"ש בכורים שם כתב הרמב"ם: ועניין אמרם של כסף מחושקים ומצופים כסף או זהב.

9) פרשתנו כו, ד.

10) כ"ה גם בדפוס ראשון דספרי. וי"ג „(בשביל) לרבות מתנה לכהנים" (ראה ספרי הוצאת האראוויץ כו' נ:. תשכ"ט. ושם כו"כ גירסאות). — עוד גירסא „לזכות לעניים" (מלבי"ם כאן. וראה ספרי דבי רב — נעתק בהערה 14). ואכ"מ.

11) ספרי דבי רב לספרי שם. וראה חדושי מהרי"ח למשנה בכורים שם בסופה.

12) ספרי דבי רב שם.

13) במשנה בכורים שם.

14) ל' התוי"ט שם. ובספרי דבי רב: מאחר דהעני מסתמא פירות מועטין אית לי' הלכך רבי לי' רחמנא לזכותו שיתן מתנה מעוטה נוספת לכהן על הבכורים.

כהנים צוזאמען מיט די בכורים קען מען לערנען בכמה אופנים[15]. ומהם:

א) די שייכות פון די סלים מיט די בכורים איז נאָר בהבאתם, אָבער דער דין אַוועקצוגעבן די סלים צו די כהנים איז אַ באַזונדער חיוב נתינה, וועלכער האָט קיין שייכות ניט צו חיוב נתינת הביכורים עצמם.

ב) די נתינת הסלים האָט אַ שייכות צו דער נתינה פון די ביכורים, אָבער די שייכות איז נאָר בנוגע דעם חיוב הנתינה, אַז דער חיוב נתינת הביכורים להכהן איז גורר אויך די נתינת הסלים — אָבער ניט אַז די מעשה הנתינה פון די סלים איז אינעם זעלבן גדר ווי נתינת הביכורים.

ג) אַדער נאָכמער — אַז די שייכות איז ניט נאָר אין דעם חיוב הנתינה, נאָר אויך אין דער מעשה הנתינה: די ביכורים און די סלים דאַרפן געגעבן ווערן בחדא מחתא אין איין מעשה נתינה.

וי"ל אַז ס'איז דאָ אַ נפק"מ לדינא צווישן די אופנים:

לויטן ערשטן אופן, אַז די שייכות פון די סלים מיט די ביכורים איז נאָר אין דער הבאה ל„בית ה"א"[16], די נתינת הסלים האָט קיין שייכות ניט מיט נתינת הביכורים — במילא קען דאָס געגעבן ווערן צו וועלכן כהן עס זאָל נאָר זיין, ואולי י"ל אַז אויך לאו דוקא פון אנשי המשמר[17].

לויטן צווייטן אופן, אַז דער חיוב פון נתינת הסלים איז אַ תוצאה פון דעם חיוב נתינת ביכורים, איז מסתבר אַז עס דאַרף געגעבן ווערן צו די כהנים שבאותו המשמר, אַזוי ווי די ביכורים עצמם: אָבער לאו דוקא צו דעם זעלבן כהן (כהנים) וואָס באַקומט די ביכורים:

לויטן אופן הג' אָבער, אַז די שייכות איז אויך אין דעם אַז עס דאַרף זיין איין מעשה נתינה, איז פשוט אַז דאָס ווערט געגעבן צו דעם זעלבן כהן (כהנים) ובמעשה אחד מיט די ביכורים.

ד. ועפ"ז יש לומר אַז אין דעם באַשטייט דער חילוק צווישן דרשת הספרי לפי מובנה כפשוטו, דרשת הגמ' אין ב"ק לפי פרש"י, און דעם פירוש התוי"ט כו' בספרי:

א) פון דעם וואָס דער דין, אַז די סלים גיט מען אַפּ צו די כהנים, ווערט אין ספרי אַפּגעלערנט פון פסוק „ולקח הכהן הטנא מידך" אַלס אַ דין מיוחד אויפן „טנא", און אויך דערפון וואָס בסיום הענין אין ספרי שטייט „וסלים נותנין לכהנים" (און זאָגט ניט בלשון המאחדם „וסלים ובכורים ניתנין לכהנים", ע"ד ווי אין דער משנה)[18] — איז משמע, אַז דער חיוב צו געבן די סלים צו די כהנים איז אַ באַזונדער ענין בהנתינה, ניט די נתינת הבכורים. און דאָס איז כוונת הספרי בסיומו — „לזכות מתנה לכהנים", אַז ס'איז אַ באַזונדער „זכות מתנה לכהנים" וואָס דער עני האָט, מיט דעם וואָס ער גיט דעם „טנא" צום כהן.

---

15) כמו בכל דבר שבא כטפל וכלי ולבוש לעיקר. לכללות ג' (ד') אופנים דלקמן להעיר גם ממשנ"ת (לקו"ש חכ"ג ע' 143 ואילך) ג' האופנים בהגדר דמטפחת ס"ת (ושייכותה להס"ת). וש"נ.

16) נסמן בהערה 28.

17) וע"ד ומעין התורין ובני יונה שהיו מביאין בידם כשהיו מביאין את הבכורים, שאף שהיו ניתנין לכהנים (רמב"ם שם ה"ט), אין נתינה זו שייכת לנתינת הבכורים לכהנים (ראה רדב"ז לרמב"ם שם: אותם שבידם היו דורון לכהנים) — ולכאורה אין חיוב ליתנם לאנשי אותו המשמר דוקא.

18) כ"ה גם בדפוס א' דספרי, יל"ש ובכ"מ. וכן הובא מספרי בתוי"ט שם. ובספרי הנ"ל הערה 10 „והסלים והבכורים".

ב) אין גמרא ב"ק וואו די משנה ווערט געבראכט אלס מקור אויף דעם וואס „אמרי אינשי בתר עניא אזלי עניותא", איז מוכח פון דעם וואס רש"י באַ־וואַרנט דאַרט בפירושו „והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן" — אז די נתינת הסלים פון די עניים צום כהן האָט א שייכות מיט זייער עניות'דיקער נתינה פון בכורים; ומזה, אז זיי גיבן אַוועק די סלים בנוסף צו נתינת הבכו־רים[19]. אַבער מאידך, איז דערביי ניטאָ קיין הוכחה צו זאָגן, אז די סלים זאלן האבן א שייכות צו די ביכורים עצמם עד כדי כך אז זייערע נתינות זאלן דאַרפן זיין א מעשה אחד (ואדרבה: עס וואלט ניט אזוי מתאים געווען דער לשון „אזלי עניותא" אויב די סלים וואלטן געווען א חלק הנתינה פון די ביכורים).

ג) לויטן פירוש התוי"ט וכו' אין ספרי „שהעניים מביאין מעט ועם הסל יהי' נחשב מתנה" — והיינו, אז דער סל איז (אזוי ווי) משלים די ביכורים אז זיי זאלן זיין „נחשב מתנה" — איז מסתבר צו זאָגן, אז נתינת הסלים דאַרף זיין בנתינה („מתנה") אחת מיט די ביכורים, בכדי אז די בכורים זאלן זיין „כדי נתינה"[20].

ה. וי"ל, אז דער רמב"ם לערנט אין דעם א פערטן אופן — ובחידוש נוסף אויף די אופנים הנ"ל:

ניט נאָר איז דער סל פאַרבונדן מיט די בכורים אין דער מעשה הנתינה, נאָר ער ווערט ווי איין זאָך אין די בכורים (והבאת הבכורים)[21]: וועז[22] איז די שלימות הבכורים ושל קיום מצותם — הבאת בכורים, בשעת די פירות ווערן געבראכט אין א כלי און די כלי ווערט ווי א טייל[23] פון די בכורים. בסגנון אחר: די שייכות איז ניט נאָר אין דעם פועל און פעולה (ווי לויט דעם צווייטן אוז דריטן אופן), נאָר אויך אין דעם נפעל, עס ווערט איין זאָך.

און דאָס מאַכט דער רמב"ם קלאָר מיט דעם וואס ער שטעלט די הלכה „הביאם בכלי מתכות כו'" בהמשך צו דער פריערדיקער הלכה „הבכורים טעונין כלי" (ניט ווי אין דער משנה, וואו דאָס ווערט געבראכט אלס א באַזונדער דין והלכה אינעם אופן ההבאה פון עשירים ועניים), ד.ה. אז די כלי (איז פאַרבונדן, אוז) ווערט איין זאָך מיט די בכורים; און אין דעם דין איז ניטאָ קיין חילוק צווישן איין סוג כלי און א צווייטן.

און דאָס וואס דער רמב"ם איז מחלק צווישן „כלי מתכות" און „כלי ערבה וחלף" איז נאָר דערפאַר וואס ביי „כלי מתכות" איז דא א דין מיוחד[24], כדיוק לשון הרמב"ם „חוזר הכלי לבעליו"[25] —

---

19) שהובא שם לשון המשנה הסלים והבכורים נותנים לכהנים.

20) משנה ראשונה בכורים שם.

*) כ"ה בש"ס לפנינו. וראה דק"ס שם, שבכל הכ"י ובדפוסים ישנים כו' ניתנין, כבמשנה (או נתונים).

21) אבל לא בקדושתם (והקליפות וכו' יוכיח) — שלא נמצא בשום מקום חידוש גדול זה.

22) להעיר מחדא"ג מהרש"א ב"ק שם.

23) להעיר מדין תוספת ועיטור בכורים (שברמב"ם שם פ"ב הי"ח) לפי הצפע"נ מהד"ת (ח, ד). וי"ל דשאני עיטור בכורים דמצד חשיבותם אין לומר עליהם דבטלים אגב בכורים לגמרי. ולהעיר גם מב' סוגים בהתורים ובני יונה שהיו מביאים עם הבכורים (ראה רמב"ם הנ"ל הערה 17). ואכ"מ.

24) להעיר ממאירי ב"ק שם: כבר ידעת שהבכורים טעונים הבאה בכלי כו' ומכל מקום אם היו מביאין אותם בכלי מתכות היו הכלים חוזרין לבעלים ואם כו' הסלים לכהנים. שמלשונו משמע שמצד הדין ש„הבכורים טעונים כלי" הי' צ"ל כל הכלים לכהנים.

25) וברע"ב שם: וקלתות של עשירים מחזירים

ד.ה. מצד די בכורים ומצות הבאתם ווערט די כלי, אויך כלי מתכות*[25], איין זאך מיט די בכורים[26], וואס דוקא דורך דעם ווערט אויפגעטאן די „מצות עשה להביא בכורים למקדש"[27] — ס'איז נאר וואס נאכדעם איז „חוזר הכלי לבעליו", ער ווערט ניט ממון כהן: משא"כ ביי „כלי ערבה וחלף וכיוצא בהן" — אינו חוזר, די כלי בלייבט איין זאך מיט די ביכורים אויך שפעטער.

[און דעם טעם ההפרש יש לומר: ביי כלי מתכות, ווי באלד אז די שייכות ביניהם איז נאר מצד דעם דין „הבכורים טעונין כלי", דעריבער איז אויך דער פארבונד פון דער כלי מיט די פירות פון בכורים נאר בנוגע לקיום המצוה — הבאת בכורים „בית ה' אלקיך"[28]: אבער ביי „כלי ערבה וחלף וכיוצא בהן", וואס אויך במציאותם (הטבעית) ועכ"פ בחשיבותם (השווי שלהם) האבן זיי אן שייכות, איז דאס „אהני" צום גדר הכלי שבהם („בכורים טעונין כלי"), אז דאס ווערט לגמרי ווי איין זאך מיט די פירות, ע"ד ווי די קליפה פון די פירות בכורים עצמם].

ו. ע"פ הנ"ל וועט צוקומען הסברה והמתקה אין נאך כמה שינויים ודיוקים בדברי ובלשון הרמב"ם:

---

להן. וראה תוי"ט וחידושי אנשי שם למשנה בכורים שם.

*25) משא"כ להאופנים הנ"ל (ס"ג), מלכתחילה אין בכלי מתכות דין נתינה לכהן. — ומובן בפשטות הא שבמשנה וספרי לא נזכר כלל מה עושים עם קלתות של כסף כו' דהעשירים.

26) להעיר מהל' שבת שהכלי בטל להנמצא בו ותלוי אך בשיעורו (משנה שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספי"ח), גם כלי זהב.

27) לשון הרמב"ם הל' ביכורים רפ"ב. וראה רמב"ם שם ה"כ ובהרדב"ז שם.

28) משפטים כג, יט. תשא לד, כו. הובא ברמב"ם שם פ"ב ה"כ.

א) ער איז משמיט די הדגשה וועגן דעם גברא המביא — עשיר ועני, און רעדט נאר וועגן מעשה ההבאה ביחס להחפצא של הבכורים, „הביאם בכלי מתכות . . הביאם בכלי ערבה וחלף וכו" — וואס דאס איז מובן בפשטות, כנ"ל.

ב) ער איז משנה (און משמיט) דעם לשון המשנה (און אויך פון ספרי וגמרא) „והסלים והבכורים נותנין (ניתנים)[29] לכהנים", זאגנדיק „הרי הבכורים והסלים לכהנים" — להדגיש, אז זייער שייכות זל"ז איז ניט מוגבל אין (און צוליב) דער נתינה (להכהן), נאר זיי זיינען ווי איין זאך, „הבכורים והסלים", וואס באלאנגט צום כהן.

ג) ער איז מהפך דעם סדר ווי זיי שטייען אין דער משנה „הסלים והבכורים"[30], און שרייבט „הבכורים והסלים"*[30] — אע"פ אז „הסלים" איז דער חידוש — ווייל דער לשון „הסלים והבכורים" גיט אן ארט צו מדייק זיין אז די סלים (שטייענדיק פריער) איז אן באזונדער ענין פון די ביכורים, און דערפאר שרייבט דער רמב"ם „הבכורים והסלים", וואס דערמיט איז מודגש אז די סלים זיינען נמשך און כרוך (ווי אן פרט) פון די בכורים.

ד) ער איז מסיים די הלכה „ואם נטמאו הבכורים אין הסלים לכהנים"[31]

---

29) ראה לעיל שיחה"ג להערה 19. חלופי נוסחאות לספרי (הנ"ל הערה 10).

30) ועד"ז הובא בב"ק שם. ברדב"ז לרמב"ם שם פ"ג ה"ח מעתיק לשון המשנה „והבכורים והסלים". אבל לכאורה אין לדייק בזה ברדב"ז, שבפשטות כתב כן אגב שיגרא דלישנא דהרמב"ם, ובפרט דלא מצינו בכל השי"נ דהמשנה שהובאו (בס' המשניות) „הבכורים והסלים". וגם בסיום לשונו דהרדב"ז שם כתב „והסלים והבכורים".

*30) כן דייק גם בהון עשיר לבכורים שם.

31) והוא מירושלמי בכורים פ"א ה"ז (לפי גירסת הרמב"ם — ראה כס"מ).

— בהתאם וכתוצאה פון דעם תוכן ההלכה אַז די „סלים" זיינען אײַן זאַך מיט די בכורים[32], וואָס דערפאַר אי׳ז ביי די סלים נוגע ומכריע דער מצב הבי־כורים וכו׳[33].

ז. מ׳דאַרף נאָך אָבער פאַרשטיין די שייכות (בפנימיות הענינים עכ״פ) צווישן בכורים מיט דער כלי, ובפרט „כלי ערבה וחלף":

בכורים זיינען מדגיש דעם תכלית המעלה והשלימות, בפשטות בגשמיות בהם עצמם — מראשית[34] גו׳, „אין מביאין בכורים אלא משבעת המינים האמורים בשבח הארץ . . ואם הביא חוץ משבעת המינין לא נתקדשו[35]; וכן בכללות וברוחניות — „אינם נוהגים אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד"[36], די „ארץ אשר גו׳ תמיד עיני ה״א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"[37].

וכנ״ל אין די מינים גופא, דאַרפן זיי זיין מראשית פון די פירות הכי מוב־חרים — „אין מביאין לא מתמרים שב־הרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינם מן המובחר אלא מתמרים שבעמקים ומפירות שבהרים לפי שהן מן המובחר ואם הביא . . לא נת־קדשו"[38] —

וביחד עם זה זאָגט מען, אַז „בכורים טעונין כלי", אַז קדושת בכורים וקיום מצותם איז פאַרבונדן מיט א כלי (והגבלה): אוּן נאָכמער: פון סיום ההלכה ברמב״ם „ואם נטמאו הבכורים (וואָס דעמאָלט פעלט אין שלימות המצוה פון בכורים — ס׳איז ניטאָ די הנחה לפני המזבח[39]) אין הסלים לכהנים", איז מובן אַז וועז די סלים בלייבן יע ביי די כהנים, איז דאָס א שלימות אוּן מעלה אין ביכורים, וואָס דאָס איז שייך, כנ״ל, דוקא ביי א „כלי ערבה וחלף" — דברים פשוטים (ע״ד פסוקת גורן ויקב)!

ובסגנון קצר, ווי קומט עס, אַז ביי בכורים, וואָס זיינען כשמם בכורים, די ערשטע אוּן די בעסטע בשבח הארץ, וואָס דאַרפן געבראַכט ווערן אין בית ה״א, ביז לפני מזבח ה׳ אלקיך, זאָל די שלימות זיין פאַרבונדן דוקא מיט כלי (ובגלוי יותר — בכלי ערבה וחלף)?!

ח. וי״ל דעם ביאור אין דעם:

ס׳איז ידוע[40] אַז בכורים זיינען מרמז אויף אידן, וכמ״ש[41] „בבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם", אוּן ווי דער צ״צ[42] איז מבאר בארוכה, אַז דער ענין פון בכורים ווייזט אויף נשמות ישראל ווי זיי זיינען בשרשן למעלה, וואָס

32) ועפ״ז יומתק זה שהרמב״ם מכריע כגירסא זו ולא כגירסת הר״ש והרא״ש בבכורים פ״א מ״ח — הובא בכס״מ שם.

וע״פ הנ״ל י״ל דלפי הירושלמי (וכגירסת הר״ש והרא״ש) ד„נטמאו הבכורים הסלים נתנין לכהנים דכתיב כו׳״ — הוי כאופן הא׳ (או הב׳) הנ״ל ס״ג. ועצ״ע.

33) ראה (מ״ש בדעת הרמב״ם) מהר״י קורקוס (בביאורו הב׳) וכס״מ כאן.

34) — כפשש״מ (רש״י, ספורנו ועוד). וע״ד ההלכה ראה: מנחות פד, ב ובפרש״י שם. ספרי ריש פרשתנו (כו, ב). ירושלמי בכורים פ״א ה״ג. פיהמ״ש להרמב״ם בכורים שם.

35) רמב״ם שם ה״ב.

36) רמב״ם שם רפ״ב.

37) עקב יא, יב.

38) רמב״ם שם ה״ג.

39) ראה מהר״י קורקוס לרמב״ם כאן ה״ח (בביאורו הא׳). מרה״פ לירושלמי שם.

40) זח״ג רנג, א. וראה ב״ר רפמ״ו. זח״ב קכא, א. ועוד.

41) הושע ט, י׳.

42) אוה״ת פרשתנו (ע׳ תתרלג ואילך. תתרלד ואילך). וראה בהנסמן שם.

דאַרטן איז „מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר״[43], אויך („קדמה״) לתורה

[וואָס דערפאַר[42] איז דער דין אַז בכורים זיינען קודמים אויך לתרומה[44]: אע״פ אַז ביידע, סיי תרומה און סיי בכורים, ווערן אַנגערופן „ראשית״[45], פונדעסטוועגן זיינען בכורים קודמים לתרומה — ווייל דער ראשית פון תרומה (אותיות „תורה מ״) איז דער ענין התורה (וואָס אויף תורה שטייט[46] „ה׳ קנני ראשית דרכו״), און דער ראשית פון בכורים איז מרמז אויף אידן (וואָס אויף זיי שטייט[47] „קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה״), און כשם ווי „ישראל קדמו לתורה״[48], אַזוי זיינען בכורים קודמים לתרומה].

און אע״פ אַז די נשמה ווי זי איז למעלה איז „קדמה לכל דבר״, זי שטייט דאָרט אין אַ דביקות באלקים חיים, כמ״ש[49] „חי ה׳ . . אשר עמדתי לפניו״, ביז בבחי׳ „טהורה היא״ — אעפ״כ קומט די נשמה אַראָפּ דאַ למטה דוקא אין אַ „כלי״, נשמה בגוף, וואָס איז מגביל איר גילוי הקשר מיטן אויבערשטן, און נאָכ־מער — די „כלי״ איז מעלים ומסתיר אויף דער דביקות הנשמה באלקות.

איז דאָך אַבער ידוע, אַז די ירידה גדולה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא איז כדאי, דאָס איז אַ ירידה צורך עלי׳: און דוקא על ידי ירידתה למטה בכלי הגוף, ווערט אויפגעטאָן אין דער נשמה אַזאַ עלי׳, אַז זי ווערט דורך דעם נתעלה נאָך העכער פון דעם מצב ווי זי איז געווען בשרשה למעלה[50]. דורך דעם ווערט אין איר אַנטפּלעקט די אמת׳ע בחי׳ „בכורים״ שבה, דאָס וואָס זי איז אין זאָך[51] כביכול מיט עצמותו יתברך, ישראל וקוב״ה כולא חד.

און כשם ווי דאָס איז בנוגע כללות ירידת הנשמה למטה, אַזוי איז דאָס בפרט אין עבודת האדם דאַ למטה: דער תכלית הכוונה אין עבודת האדם דריקט זיך אויס בעיקר ניט אַזוי אין איר עבודה בענינים רוחניים — אהבה ויראה של הנשמה[52] — נאָר דוקא בקיום מצות מעשיות[53]; דורך מקיים זיין מצות במעשה בפועל, וואָס ווערט געטאָן דוקא מיטן כח הכי תחתון פון גוף, אַזוי אַז די גאַנצע מציאות פונעם גוף ווערט אַ כלי וחלק של קדושת הנשמה — טוט זיך אויף די שלימות העלי׳ של הנשמה, ובאופן אַז דער גילוי העצמות לעתיד לבא[54] בזמן התחי׳ (בית ה״א) וועט זיין לנשמות בגופים דוקא[55].

---

43) ב״ר פ״א, ד.

44) וכמו שאומרים בוידוי מעשר שבפרשתנו — ראה פרש״י כו, יג.

45) בכורים: משפטים כג, יט. תשא לד, כו. תרומה: קרח יח, יב (ובפרש״י). שופטים יח, ד (ובפרש״י). פרש״י פרשתנו שם.

46) משלי ח, כב. הובא בפרש״י עה״ת ר״פ בראשית.

47) ירמי׳ ב, ג. הובא בפרש״י שבהערה הקודמת.

48) תדא״ר פי״ד.

49) מ״א יז, א. יח, טו. מ״ב ג, יד. ה, טז. זח״א רלג, ב. ח״ג סח, ריש ע״ב. וראה לקו״ש חכ״ה ע׳ 147 הערה 53.

50) ראה לקו״ת במדבר ב, סע״א ואילך. ראה כה, א. כז, א ואילך (ועוד). ושם — שהיא הבחי׳ ד„לאשתאבא בגופא דמלכא״.

51) ראה המשך תרס״ו ע׳ תצא ואילך. תקב ואילך. ועוד.

52) ראה תניא ספ״מ. ובכ״מ.

53) ראה אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״ג ריש ע׳ שה. וראה אגה״ק סוס״כ.

54) ראה לקו״ת במדבר שם „כי עיקר גילוי בחי׳ זו (לאשתאבא בגופא דמלכא) יהי׳ לעתיד״.

55) לקו״ת בהר מב, ב. ובכ״מ.

וואס דער טעם דערויף איז, ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין תניא[56] (לגבי כללות העולמות), אז „תכלית השתל־שלות העולמות וירידתם ממדרגה למד־רגה אינו בשביל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון", וואס ער איז דער „תחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו" ווייל „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". און דוקא דורך דעם וואס עוה"ז התחתון ווערט א דירה לו ית', לו לעצמותו, ווערט אן עלי' אויך אין גאנץ סדר השתלשלות, אויך אין די עולמות הכי עליונים[57].

ועד"ז איז דאס בנוגע להנשמה, אז דוקא דורך ירידתה למטה אין עוה"ז התחתון — בכלי הגוף — און זי פירט דורך די כוונה פון לעשות לו ית' דירה בתחתונים, וואס דאס איז דוקא דורך דער פעולה אין עוה"ז, און דארט גופא אין דער בחי' „תחתון" שבו, קיום המצות במעשה, ווערט אויפגעטאן די שלימות ה„טהרה" וה„קדושה"[58] פאר דער נשמה און דעם גוף וגם יחד, און אין דעם גופא באשטייט איר עלי', וואס איז נאך העכער ווי איר מעלה ועילוי לפני ירידתה.

ט. און כשם ווי דאס איז דער תוכן רוחני (ופנימי) פון ענין הבכורים, עד"ז איז דאס אין דעם קיום מצות בכורים כפשוטה, אז דער אופן ווי די בכורים קומען אין „בית ה"א", „אל המקום אשר יבחר ה"א לשכן שמו שם"[59], וואס דאס איז שלימות קדושתם, איז דוקא על ידי כלי, און אין „כלי" גופא איז התאחדות הכלי לתמיד אין א כלי פון דברים הכי פשוטים ופחותים (אין תחתון למטה ממנו) כלי ערבה וחלף.

און דורך דעם עסק אין הלכות בכורים, ווי דאס איז אין תורה אחת, נגלה דתורה ופנימיות התורה[60], און אין דעם זמן ווען מ'לערנט און מען לייענט דאס אין תורה, וואס דאס איז אויך דער זמן פון הבאת בכורים כדבעי (ווען מ'איז מביא וקורא) „בשעת שמחה מחג השבו־עות עד סוף החג"[61], איז מען ממהר קיום הברכה (מיד — במילא[62] וועט זיין) אז „תשנה לשנה הבאה"[63], הבאת בכורים בפשטות אין דעם ביהמ"ק השלישי,

שיבנה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, ושמחת בכל הטוב[64], ושמחת עולם על ראשם[65].

(משיחת ש"פ תבא תשד"מ)

---

56) פל"ו.

57) ראה ד"ה ת"ר נר חנוכה תרמ"ג (נדפס בסה"מ תרמ"ג ע' לה ואילך, ובהתמים (חוברת ג') ע' 278 ואילך) ספ"א. לקו"ש חי"ח ע' 33.

58) ראה לקו"ת ראה שם (כז, א). וראה גם המשך תרס"ו שם (ע' תקב ואילך). ועוד.

59) פרשתנו כו, ב.

60) כבזח"ג (קנב, א) דהם גוף ונשמה.

61) לשון הרמב"ם שם פ"ד הי"ג.

62) כידוע פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר ב„לשנה הבאה בני חוריז" (ספר השיחות תש"ה ע' 83).

63) פרש"י פרשתנו כו, טז.

64) פרשתנו כו, יא. הובא ברמב"ם שם.

65) ישעי' לה, יוד. נא, יא.